

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 19. De absolutione ab excommunicatione lata in percussorem Clerici
vel Monachi,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

cap. Veniens De presbyt. non bapt. sicut non potest gaude-
re privilegij Clericorum, ita nec in excommunicationem
incurreret, quillum percuteret quamvis Clericus esse puta-
retur.

CAPVT DECIMVMNONVM.

De absolute ab excommunicatione lata in percussorem
Clerici vel Monachi.

SVM MARI VM.

- 239 Distinctio personalis iniurie Clerico facte in leuem, enormem &
mediocrem.
240 Quando censetur enormis.
241 Quando leuis aut mediocris.
242 De ca. u. in quo Religiosus potest a suo Prelato absolui.
243 An procedat cum percussus, est alterius claustrij Religiosus.
244 Ad quem recurrendum sit, cum proprius Prelatus habet impedi-
mentum absoluenti.
245 Si Religiosus percusserit Clericum seculare, a quo absolui debeat,
& a quo Nouitius istiusmodi excommunicatione irretitus.
246 De articulo mortis & de femina.
247 De habente capitales inimicitias & de puero.
248 De officiali quid sit in hac re tenendum.
249 Quid de delictis, & de constituto in potestate non valentibus in
Romanam.
250 De paupertate, morbo, & senectute, impediende ne quis valeat re-
currere ad Sedem Apostolicam pro absolute.
251 De excusatione sodalis & ianitoris.
252 De subiectione excusante in seruo, aut in filio familias.
253 An pariter excusati aliqui subiectio mariti, respectu uxoris, aut li-
berti respectu patroni.
254 Quid agendum ei de quo fama est publica quod Clericum percuf-
serit; & de eo qui habet impedimentum legi consonum aut a lege
tolerandum.
255 De leui percussione ob quam non est recurrendum ad Sedem Apo-
stolicam; & de debilitate, qua quis impeditur eam adire.
256 Quod in obseruanda circa privilegium non aduendi Sedem Apo-
stolicam pro absolute a referuati.
257 Quando nec Episcopus adiri potest, an possit Curatus absolueri,
opposita sententia: quarum negans videtur probabilior.
258 Episcopus, & Prelatus religionis suam potestatem absoluenti a
referuatis possunt alteri committere.
259 De satisfactione facienda Clerico percusso, & promissione aduen-
di Sedem Apostolicam a percussore sub iuramento exigenda, ante-
quam ei ab inferiore detur absolute.
260 Quod in hac re dicitur de excommunicatione incurta ob percuf-
sionem Clerici, locum habet in quacunque alia referuata.

Exiure Canonico habentur varij casus, in quibus pro ab-
solute ab excommunicatione lata in percussorem
Clerici, recurrendum non est ad Sedem Apostolicam, et-
iam si illi sit referuata. Qui casus indicantur dictionibus ho-
rum versuum apud Panor. ad cap. Cum illorum de sentent. excom-
munic. nu. 1.

Regula, mors, sexus, hostis, puer, Officialis,
Delictus, inops, ager, senex, que sodalis,
Ianitor, adstrictus, dubius causa, leuis ictus,
Debitis, absolui sine Summo Antifite possunt.

Eorum autem explicationi premittere oportet pro faci-
liore intelligentia, distinctionem iniurie personalis Cle-
rico facte, in grauem siue enormem, medicocrem, & le-
uem.

DE DISTINCTIONE iniurie Clerico illate, in grauem,
mediocrem, & leuem ad sequentium intelli-
gentiam.

SECTIO. I.

239. D I S T I N C T I O hęc colligitur partim ex cap. Peruenit De
sentent. excommunic. quod enormem & leuem com-
memorat: partim ex Extravaganti Perlectis (eam refert Na-
uarr. in Enchir. cap. 27. num. 91.) quę mediocris quoque facit
mentionem. Dicitur autem in hoc negotio leuis iniuria,
non quidem illa quę non est peccatum mortale, cum talis
non sit causa sufficiens excommunicationis: sed quę licet
peccatum mortale sit; respectu tamen altarum grauiorum
nec enormis, nec mediocris est arbitrio Episcopi, vel alterius

cui iuxta post dicenda commissā est absolutio, de qua est no-
bis sermo: rali enim arbitrio standum esse (quod post glossam ad
cap. Cum illorum. De sentent. excommunic. verbo Effusionem sangui-
nis, admonet Panor. ibidem num. ij.) expressum est in memo-
rata Extravag. circa finem. Adde ex Hostiensis sententiā
communiter recepta, teste Nauarr. in sequ. nu. 92. arbitrio et-
iam Confessarij; qui vel a Papa vel ab Episcopo potestatem
habet sufficientem dandi eiusmodi absolute. Iam tale
arbitrium, vt in eadem Extravag. indicatur, formandum est
ex varijs circumstantijs; preteritū facti, personę lætę, vel læ-
dentis, loci vel temporis.

Quando iniuria censenda sit enormis.

I Taque iniuria enormis censetur ex circumstantia facti
iuxta eandem Extravag. & cap. Cum illorum De sentent.
excomm. (quod anno ant Panor. ad idem cap. num. 8. D.
Anton. 3. par. tit. 24. cap. 1. §. 3. casu vltimo Caiet. verbo Excom-
municatio cap. 10. notab. 7. Sylue. absolutio 4. num. 1. Nauarr. in
Enchir. cap. 27. num. 82.) si quis Clericum iniuste occidat, vel
aliquid membrum ei abscindat, aut etiam mutilat, id est, sic
lædat, vt ad munus suum exequendum reddat ipsum ine-
ptum: aut ei infligat notabile vulnus, vnde multum sangui-
nis effundatur, aut non adhibito presenti remedio est un-
de adum erat: nisi id contingat in corporis parte ex qua san-
guis facile erumpit, vt in naribus, aut in aliqua venula: quia
percussio ex eo non habebitur gravis, inquit Panor. in
seq. num. 10. & Nauarr. loco cit.

Aduerte verò non modò cum multā effusione sanguinis
Clerico illatam iniuriam enormem esse posse, verum etiam
absque vlla planē effusione illatam. Quod Sylue. notat post
glossam ad c. vnicū de consecr. Ecclesie, verbo Sanguinis:
& patet, quā occiso Clerico potest esse absque sanguinis ef-
fusionē, vt si stranguetur. Adde quod memorata Extravag.
inter iniurias non leues in hoc negotio ponat; si per-
cussione relinquantur signum aut fluor in carne: si frangatur
dens, si multi capilli euellantur, ex quibus non solet sequi
multa sanguinis effusio.

Aduerte secundo in hac re non esse necessarium ad gra-
uem iniuriam, vt lætio exterior Clerici sit gravis in ordine
ad ipsum percussum, si sit gravis in ordine ad statum Clerica-
lem: licet Clericus non lædatur grauitate in sua persona, ini-
ria tamen gravis in eo fit statui Clericali: vt potest fieri spuen-
do laillum.

Porro ex circumstantia personę lætę vel lædentis cense-
bitur iniuria enormis (vt post Host. en. D. Antoninus loco ci-
tat. & Sylue. in sequent. num. 2. tradunt) quoties inferior &
subditus in suam Superiorem manum iniecerit. Quam-
uis enim memoratum cap. Cum illorum, mentionem faci-
at tantum Episcopi & Abbatis: idem tamen dici posse de
alijs Prælatijs & Superioribus, satis significatur indicia Ex-
travag. Perlectis, cum in eorū circumstantias personę, ex qui-
bus iniurię interdum censetur graues, quę alioqui sunt ex-
se leues aut mediocres, ponit si est Magister, Iudex, Præla-
tus, Pater, Patronus aut Dignitas, qui iniuste percussus a sub-
dito aut ab alio se villiori. Censetur quoque enormis (vt in
eod. n. 2. Sylue. habet) ratione scandali, quod generatur ex talis
personę percussione, vt verbi gratia, si percussus Sacerdos
vestibus sacris indutus: quod est exemplum Caietani. Vbi
aduerte ex sola dignitate personę non iudicari de enormita-
te iniurię: vt argumento est, quod non omne peccatum, et-
iam mortale, dicitur enorme; quantumuis commissum con-
tra Deum. Cum illa igitur coniuncta esse debet proportiona-
ta quantitas læsionis: quandoquidem tam parua hæc esse po-
test, vt percussio, aut violentia minimē censenda sit enormis:
quod idem iudicandum est de alijs circumstantijs iniuriam
minuentibus arbitrio prudentis.

Quod verò ad circumstantiam loci attinet: quamuis post
Ioannem Andream ad cit. cap. Cum illorum, Sylue. in pius
citatio num. 1. statuat iniuriam censeri posse enormem, ex eo,
quod inferatur in platea vel in Ecclesia, vel in cimiterio, vel
in claustro, vel in teatro, vel coram Prælate ac Iudice: ad-
de & de loco vulneris (vt quod in oculo) nihilominus ta-
men probabile est quod Nauarr. in citat. num. 92. existimat, id
tantum esse verum, cum percussio est in se notabilis, vel ma-
gnū aliquod scandalum gignit in populo: etiam si negan-

dum non est, quin id possit multum ad hoc facere, ut arbiter nonnunquam indicet, iniuriam non esse leuem, quam alias leuem iudicaret.

Ex circumstantia autem temporis, ut Calet. indicat, iniuria potest enormis indicari ex eo, quod factum reddat notorium: ut quando ipsam patitur in solemniori die festo: vbi nota regulam generalem quam habet Syluester in citat. nu. 2. post Panormit. ad sepe memoratum cap. Cum illorum numer. 9. omnem violentam in Clericum iniectionem manuum, esse enormem iniuriam, ratione (vt illi loquuntur) notorie-tatis.

Qua iniuria illata Clerico censenda sit leuis, & qua mediocri.

241. **D**E hac iniuria ex oppositis eorum quae proximè dicta sunt iudicandum est: vt verbi gratia iniuria leuis esse iudicabitur ex circumstantia facti per sepe memoratam Extravag. *Petleis*, si quis malo animo Clericum ita percutiat, palma, pugno, pede, baculo, vel lapide aliaue eiusmodi re, vt ex percussione non relinquatur signum, aut liuor in carne, nec per ipsam fiat membri alicuius mutilatio vel dentium fractio, aut multorum capillorum euulsio, vel deum multi sanguinis effusio; nisi forte ex naribus, aut ex aliqua alia parte ex qua sanguinis facile erumpere solet: multo etiam magis iudicabitur si quis illum arripit per vestes aut per habenas equi cui insidet.

Aduerte autem, quod in ea sem Extravag. tangitur; iniurias quae ex se leues sunt, spectat à sola circumstantia facti: aliquid quando graues esse spectatis alijs circumstantijs; personae scilicet laesae, aut laedentis, loci, vel temporis: vt si quis baculo percutiat patrem, etiam si nullum ex percussione signum relinquatur, censetur percussio enormis ex circumstantia personae: sicut contra iniuriam, quae ex vna circumstantia sunt graues, possunt leues esse ex alijs: vt percussio patris, quae grauis est ex circumstantia personae; potest leuis esse ex circumstantia facti: vt quando necessitate compellente facta est, ad se iuste defendendum; & sic de caeteris.

DE MEDIOCRI autem iniuria non potest certa regula tradi, prout notat Nauarr. in eodem num. 92. nisi quod ea iudicanda sit talis, quae inter enormem & leuem est media arbitrio Episcopi, aut Confessarii facultatem habentis absoluenti in eiusmodi casu. In dubio autem, prout habetur sub finem citatae Extravag. iniuria mediocri censenda est potius quam leuis. Atque his ita expositis veniendum est ad explicationem nobis propositam casuum in quibus ad Sedem Apostolicam recurrendum non est pro absolutione ab excommunicatione lata in percussorem Clerici vel Monachi.

DE CASIBUS in quibus non est recurrendum ad Sedem Apostolicam pro absolutione ab excommunicatione lata in percussorem Clerici vel Monachi.

SECTIO II.

242. **H**OS proponemus eodem ordine quo indicantur ante propositis versibus. Primus igitur est Regula, hoc est, quando Religiosus Religiosum percutit: tunc enim percussus potest à suo Praelato absolui ab excommunicatione ex cap. Monachi De sentent. excommuni. si quidem (quod plenius tractat Suarez tom. 5. disput. 22. sect. 1. num. 72. & 73.) iniuria sit leuis aut mediocri: non item si sit grauis, ex cap. Canonica, & cap. Cum illorum eodem titul. Per Praelatum autem intellige Abbatem, Praepositum, Guardianum, omnemque Priorem conuentualem non habentem supra se Superiorem in illo conuentu; ex glossa ad idem cap. Cum illorum, verbo Abbatem, & Panormit. ibidem num. 13. Quod idem tradens Sylu. Absolutio 4. num. 3. casu 1. moderationem hanc adhibet si, canonice electus sit: cum solus talis in religione dicatur Praelatus iuxta ea, quae idem habet in verbo Praelatus quest. 1. & 2. Quae etiam ratio esse potest eius quod ille addit, non esse excedendum privilegium istiusmodi ad Priorem trium vel quatuor Religiosorum, qui instituitur & remouetur ad arbitrium Superioris.

Caeterum procedit casus iste, siue Religiosus ante ingressum religionis percussit, siue postquam ingressus est, ex glossa ad praedictum cap. Cum illorum verbo Talibus. Procedit item

siue percussit in claustro ex citato cap. Monachi, siue extra claustrum, prout Panormit. ad idem cap. n. 5. ex eo confirmat, quod maius delictum sit, quod committitur percutiendo in claustro, quam extra illud; quandoquidem ibi silentium seruari debet: deoque à percussione ibi abstinere oportet multo magis quam alibi: maxime cum per illum ipsius claustrum immunitas violetur. Quocirca ius dando privilegium percussenti in claustro, ceniendum est à fortiori dare etiam percussenti extra claustrum.

Dubia de absolutione Religiosorum.

Hic occurrunt aliquot dubia.

243. **P**RIMUM EST, si Religiosus percutiat Religiosum alterius claustrum, à quo Praelato absoluentis sit: siue an eius qui percussus est. Respondetur ex cap. Cum illorum. De sentent. excommuni. absoluentis esse ab vtroque: quod Panormit. ad idem cap. num. 13. & cum eo Angelus & Syluest. ille excommunicatio 5. casu 1. num. 42. & hic absolutio 5. quest. 6. ita accipiunt, vt velint esse quidem absoluentis à proprio Praelato; sed alterum aduocandum esse ad remittendam iniuriam, & accipiendam satisfactioem; quia inquit Panormit. non videtur esse alia ratio, cur alienus Abbas aduocetur ad absolutionem non subditi sui. Quamquam tamen propter aperta verba citati cap. quibus statuitur absoluentis esse ab vtroque; tutius videtur quod alij dicunt (& approbat. Syluest.) vt alter alteri suas vices in eo committat. Nihil autem interest in hac re, quod vterque Religiosus sit eiusdem ordinis, nisi quod habentes communem Praelatum vt Prouincialem vel Generalem, criminosis possit ab illo absolui tanquam habente iurisdictionem, superiorem iurisdictione vtriusque Praelati immediati.

SECUNDUM dubium est: si Praelatus Religiosi qui percussit, impedimentum aliquod absoluenti habeat, ad quem recurrendum sit pro absolutione. Respondent in iisdem locis Angelus & Syluest. ille num. 40. & hic quest. 2. recurrendum esse ad proprium Episcopum, qui absoluat in eo casu in quo eiusdem Religiosi Praelatus potest ipsum absolueri. Quod quamuis indubitanter concedatur de non exemptis; de exemptis tamen, vt videre licet apud eosdem auctores, controuersia est: quam in sequent. questio. 3. Syluest. post Panormit. rectè dirimit distinctione; dum ait partem negantem de rigore iuris veriorum esse, quia per exemptionem efficitur quis immediatè subditus Papae: vnde sequitur quod Episcopus iurisdictionem in illum non habeat nisi in casibus sibi expressè concessis, neque in alijs possit ipsum absolueri ab excommunicatione. Partem verò affirmantem admittendam esse ex aequitate: quae postulat vt in materia fauorabili secundum legislatoris intentionem agatur, verbis omissis. Quia igitur Papa eximendo aliquem, non intendit facere ipsum deterioris conditionis quam caeteros; omnibus verò Catholicis concessum sit, vt pro leni iniuria, aut legitimo interueniente impedimento ad eundem Sedem Apostolicam, possint per Episcopum absolui ab ista excommunicatione: certè qui id negant exemptis, faciunt contra eximentis intentionem, nisi forte (vt rectè addit Sylu.) tales sint exempti quorum privilegia prohibeant ipsos ab alioquo absolutionem petere, qui non sit eiusdem ordinis.

Si quaeras, quid iuris sit si Monachus percutiat suum Abbatem. Respondetur pro absolutione esse recurrendum ad Summum Pontificem: quia percussio est enormis est circumstantia personae: scilicet si percutiat alienum Praelatum, nisi Episcopus sit, in quo consecratio dignitatem auget maxime. Caeterum si Abbas subditum suum percutiendo vltra mensuram debita correctionis incurrat in hanc censuram, absoluentis est ab Episcopo secundum praedicta: cum enim Index esse nequeat in propria causa: locus est illi claustrum citati c. Monachi. Et si discretio Abbatis non sufficiat, ad eorū correctionem: est prouidentia dioecesiani Episcopi adhibenda.]

TERTIUM dubium est: si Religiosus percutiat Clericum secularem, à quo sit absoluentis? Respondetur quamuis talis iuxta cap. Cum illorum. De sentent. excommunicat. non nisi à Sede Apostolica absolui debeat, vt scandalum vitari: tamen ne eo pretextu occasionem euagandi haberet, postea in

cap. Religioso, de senten. excommunic. in 6. facta est Episcopo potestas illum absolvendum in eo casu in quo possit Clericum suum vel laicum, qui Clericum percussisset; nempe si percussio levis fuerit, vel interueniat aliquid impedimentum exiis, de quibus postea dicitur. Alio Prælato vero absolui non potest. nisi talis percussor ita exemptus sit, vt ratione delicti conueniri non possit, nisi sub suo Prælato; quia tunc absolueretur ab eodem suo Prælato de consensu Episcopi, vt annotant locis citatis Angelus & Syluester. *ille num. 44. & hic casu 8.* vbi prædictam cap. Religioso, intelligit de Episcopo proprio percussione ita loqui, vt si ille qui percussus est, fuerit alterius diocesis, debeant duo Episcopi conuenire.

Quartum dubium est: si Religiosus nondum professus, sed adhuc Nouitius in hac excommunicationem incidit, an absolui possit a suo Prælato? Respondetur posse: dummodo iniuria non fuerit enormis, quod Sylu. quaest. 9. probat: quia talis ex cit. cap. Religioso, gaudet priuilegio canonis, tanquam persona Ecclesiastica (ex glossa ad verbum non possit) ibi comprehensa nomine Monachi. Quare pariter gaudebit priuilegio cap. Monachi & cap. Cum illorum. De senten. excommunic. in quibus ille pariter potest nomine Monachi comprehendi.

Adit autem Syluester ex Hostien. id procedere, etiam si talis in excommunicationem incurrit ante Nouitiatum, seu cum adhuc esset in saeculo: & subiungit eum qui in Nouitiatu fuerit ab hac excommunicatione absolutus, si exeat priusquam religionem profiteatur, teneri quamprimum commode poterit se præsentare ei a quo fuerit alias absolute: alio qui reuincere in eadem excommunicationem: quia per cap. Eos. de senten. excommunic. in 6. illi qui propter legitimum impedimentum ad eundem a quo de iure absoluedi sunt per alium absoluantur ab excommunicatione reseruata, subiungunt iterum eidem excommunicationi, nisi priori illi præsentent se quamprimum commode possunt sublato eo impedimento. In Nouitio autem impedimentum ad eundem a quo potuit ab hac excommunicatione absolui, est quod non deceat vagari eum qui est in religione: quæ causa mouit Summum Pontificem priuilegium in hac re conferre Religiosis, vt patet ex cap. Cum illarum, & cap. Religioso, supra citatis. Tale vero impedimentum cessare in nouitio religionem desente manifestum est. Cæterum hæc omnia accipienda sunt secundum ius commune. Quod si quid aliud consisterit secundum peculiaria aliquarum Religionum priuilegia, id attendendum erit.

Secundus casus in quo irretitus hac excommunicatione potest per alium quam per S. Pontificem absolui, est (mors) id est, cum talis constitutus est in articulo mortis. Qui casus expressus habetur in ipso cap. Si quis suadente Diabolo, itaque in cap. Non dubium, & in cap. Nescitur, & in cap. Quod de his, de senten. excommunic. De qua re obseruanda, quia sunt communi cæteris excommunicationibus reseruatis, reijcienda sunt in sequentem librum nonum vbi cap. 1. sect. 3. tradentur.

Tertius casus est (sexus) hoc est, si femina irretitur hac excommunicatione. Etenim ab Episcopo loci iuxta cap. Mulieres & cap. Noscitur & cap. Quamuis de senten. excommunic. absolui potest, cuiuscumque conditionis illa fuerit, excommunic. senten. teste Panor. ad memoratum cap. Mulieres num. 2. Et ratio est quam Syluester habet: Absolutio 4. num. 3. casu 3. quia ius in hac re loquitur de mulieribus: in distincta, seu non distinguendo quales sint, forte an debiles: viduæ, vel virgines, aut maritate: diuites an pauperes; neque qualiter percussent leuiter an mediocriter vel atrociter: adeo vt gaudeant hoc priuilegio absolute quatenus sunt mulieres quibus non expedit vagari. Hoc autem si in quibus alijs, Maxime in Monialibus debet habere locum, quibus id ipsum specialiter adhuc conceditur in cap. De monialibus De senten. excommunicationis. Vbi glossa verbo per Episcopum & Panor. num. 5. putant illud extendendum esse ad Moniales exemptas: quia Pontifex indistinctè loquens de monialibus, eas quoque istiusmodi excommunicatione irretitas, Pontifex censendus est absolui velle per Episcopum, in cuius Diocesi fuerint monasteria ipsarum. Excipe autem cum Angelo Ex-

communicatio quinto casu. num. 45. nisi aliter in priuilegijs suæ exemptionis caueatur: nempe vt non nisi per aliquem eiusdem ordinis absoluantur.

Quartus casus est (hostis) id est, si is qui irretitur hac excommunicatione habeat capitales inimicitias, vel alia iusta impedimenta propter quæ iudicio viri boni, sine magno vitæ periculo; iter Romanum conficere non potest, aut propter latronum continuas excursions aut bella, aut graues pestilentias seuientes in locis per quæ iter faciendum est. Nam Diocesanus Episcopus potest talem absolue per priuilegium cap. De cætero. De senten. excommunic. etiam si iniuria sit grauis: quando quidem absoluit & sine distinctione conceditur. Quod autem Angelus in seq. num. 51. & Sylu. in seq. casu 4. ac Nauarr. in cit. cap. 27. nu. 88. docent istud procedere etiam si tales inimicitie contractæ fuerint culpa ipsius excommunicati, accipiendum est cum hac exceptione: nisi ille in eis perseueret suâ culpâ: nempe quod aliter quidem velit ei reconciliari, sed ipse nolit. Nam si volens fouere inimicitias gauderet proposito priuilegio, malitia sua ei prodesset: quod non est de intentione iuris.

Quintus est (puer) id est, si quis ante pubertatis annos, doli tamen iam pax, ita vt mortaliter peccare potuerit, in hac excommunicationem incurrit. Nam ipsum, etiam si post pupertatem petat absolutionem, Episcopus Diocesanus potest absolue ex cap. 1. & cap. Quamuis & cap. vlt. de senten. excomm. vbi hæc ratio redditur, quod propter defectum ætatis, in qua fuit commissus excessus, rigor sit mansuetudine temperandus. Quæ verba indicant, excommunicationem de Papali Episcopalem fieri propter excusationem, quam habet delictum tunc commissum. Atque istud procedere quantumuis iniuria enormis fuerit, argumento est quod iura non distinguunt in hac re.

Cæterum cum quis ante pubertatem ab hac excommunicatione absoluitur, non esse ab eo exigendum sub iuramento, quod est pupertatem præsentabit se S. Pontifici, notat Angelus in eo. casu 1. num. 58. ex cit. cap. Quamuis, Cui accedit, quod post pubertatem possit ab incuria ante pubertatem absolui per Diocesanum Episcopum ex cit. cap. vltimo: & ratio est, quia talis excommunicatio ab initio, iuxta proximè dicta, fuit censura Episcopo tantum reseruata. Porro contingit pubertas anno 14. finito: extra quod tempus Nauarr. quidem in eodem num. 88. significare videtur non esse locum excusationi ad eundem Sedem Apostolicam: sed pro Angelo quem contra sententiam ille reprehendit, facti quod memorata iura absolute loquantur, & quod peregrinatio iuuenis periculosa sit, si non corpori: saltem animæ, prout patet ex ijs quæ contingunt frequenter. Quod si considerata conditione personæ & modo iter peragendi, alijque id genus perpenis periculum abesse cognoscatur, locus esse potest opinioni Nauarr. prout Suarez tom 5. disput. 22. sect. 1. num. 67. admonet rationi congruenter: cum tunc impedimento cessante omnino; cesset exemptio concessa ob impedimentum.

Sextus casus est (Officialis) id est cum Officialis turbam irruentem arcendo, percussit Clericum non ex deliberatione sed casu: cum culpa tamen mortali propter non adhibitam quam debuit & potuit diligentiam in cauendo sibi ab iniuria inferenda. Ille enim ab Episcopo suo absolui potest, si iniuria leuis aut mediocris fuerit, non autem enormis, ex cap. Si vero 1. De senten. Excommunicationis vbi glossa per Officialem intelligit, Iudicem vel Apparitorem alicuius potestatis vel Principis, hoc est, vt Sylu. Absolutio 4. num. 8. interpretatur: eum qui reos ad iudicium cogit. Qui & addit quod si Officialis laicus non casu, sed deliberate Clericum percussit, etiam si percussio fuerit leuis, ipsum non posse ab Episcopo absolui, prout deducitur ex eod. cap. Si vero. Ad quod Panormit. idem annotans, rationem addit qua talis iniuria, alioquin se leuis, efficitur ex eo grauis, quod non tantum lædat Clericum, sed etiam prætextu Officij quo fungitur vsurpet in eum iurisdictionem adeoque violando libertatem Ecclesiasticam inferat grauem iniuriam statui Clericali: quod non ita contingeret, si tanquam persona priuata percuteret. De qua re etiam Syluester.

Septimus est (deliciosus) id est, cum irretitus hac excommunicatione est ita delicatus, vt Romani itineris molestias

ferre non possit. Is enim pro absolutione non est ad Sedem Apostolicam mittendus; nec item per Episcopum statim absolvendus, sed prius, persone status, & negotij veritas intimanda est Papæ, idemque (delicatus inquam) de commissio scelere postea prout Papa decreverit, corrigendus & absolvendus ex *cap. Mulieres Deserent. Excommunic.* Vbi idem statuitur de ijs qui sunt magnæ potentie; quia (inquiunt Angelus *Excommunic. casu i. num. 52. & Syluest. in preced. nu. 3. casu 15.*) ipsi suas terras nequeant sine periculo aut incommodo graui deserere.

In quibus autem personis excusationes istæ habeant locum, deferendum esse ad arbitrium Episcopi admonet glossa ad memoratum cap. *Mulieres verbo Laborem.* Sed satis probabiliter ait Suarez in citata *sect. i. num. 80.* si res de se in edis sit, non requiritur alienum arbitrium; si sit dubia, efficere posse iudicium viri prudentis in ea re, quia ius propositum, non committit Episcopo ut iudicet an persona sit magnæ potentie, vel delicata: sed declarat quid tali conditione supposita agendum sit: nempe consulendum esse Summum Pontificem: ab eo scilicet qui absolutione indiget, qui potest id perinde facere siue per se siue per alium, ac per Episcopum.

Si quæras, An interea dum consulitur Papa, possit talis persona ante acceptum responsum absolui sub cautione iuratoria, quod parebit responso & consilio Papæ? Respondetur ex eadem Glossa posse, cum in mora periculum fuerit: mortis scilicet aut alterius grauis mali, vt peccati mortalis (quod est malum grauius morte) aut inaximi damni temporalis, cui Papa sua reservatione noluit occasionem dare. Cui autem non est periculum in mora; nisi alias de iure possit, nequit Episcopus tales absoluere non accepto prius Papæ responso vel consilio; etiam si cognoscat excusationem hanc in ipsis locum verè habere: ipsique iurent quod eidem responso vel consilio Papæ parebunt. Id quod Panormit. ad idem cap. *Mulieres numer. 6.* deducit ex vi verborum illorum. Respondemus quod status personæ prius, & veritas negotij est intimanda Romano Pontifici. Porro non est exigenda cautio in hoc casu, vt in alijs, de presentando se Papæ, vt monet in *seq. nu. 9.* Syluester: & ratio est, quia impedimentum ipsorum est perpetuum.

250. Octauus casus est (*Inops*) id est, cum quis tanta inopia premitur, vt S. Pontificem, aut ipsius legatum, a quo debeat absolui, adire non possit. Tunc enim si incurrit in hanc excommunicationem poterit per suum Episcopum absolui, ex *cap. Quod de his, & ex cap. Quamuis Deserent. Excommunicat.* Id quod, vt notant ex *Tran. Andrea & Panor. Angelus in cit. casu i. num. 51. Sylu. Absolutio 4. num. 3. casu 8. & Nauarr. Enchir. cap. 27. num. 88.* intelligendum est de paupere, qui alias non est mendicus, sed viuunt ex artificio, quod nequit in via exercere: vel si mendicus sit quidem, solitus est tamen sibi vel vxori aut reliquæ familiæ prouidere suam mendicatione: quod facere nequit suscipiendo illud iter: Quod si solitus est prouidere sibi ex artificio, vel ex mendicatione: id ipsumque facere potest abeundo Papam vel Legatum ipsum, non potest absolui ab Episcopo, nisi iniuria fuerit leuis, de qua superius n. 241.

Quod quidem pari ratione intelligendum est de eo qui aliunde quam ex artificio aut ex mendicatione sibi ac familiæ prouidet, si Romam adeundo possit idem prestare. Sicque accipi debet illud quod in cap. *Ea noscitur Deserent. Excommunicat. habetur:* Siue pauperes, siue diuites in hanc excommunicationem incurrant Sedi Apostolicæ, vel ipsius, Legato vt beneficiam absolutionis obtineant, necesse esse presentari.]

Nonus casus est (*Eger*) id est, cum quis i a detinetur infirmitate, vt non possit subire laborem adeundi Sedem Apostolicam: aut eum qui ex illius commissione possit ipsum absolui. Talis enim si incurrit in hanc excommunicationem, potest ab Episcopo suo absolui iuxta cap. *Ea noscitur & cap. Quod de his, & cap. Quamuis Deserent. Excommunicat.* etiam si iniuria enormis fuerit: cum hac iura non distinguant. Id autem intelligendum est, ex Syluestro in sequenti casu 9. & Nauarr. in citat. num. 88. de infirmo qui affl. Etatur morbo insanabili, aut sanè diuturno: siue is adinfectum habeat periculum mortis, siue non habeat, vt febris quartana, febris he-

ctica, podagra & eiusmodi alij ob quos merito iudicatur tale iter ab eo perfici non posse.

Decimus casus est (*Senex*) id est, cum quis est ætate ita prouecta vt Sedem Apostolicam, eumue à quo ex illius commissione potest absolui, adire nequeat. Talis enim potest ab hac excommunicatione absolui per Episcopum suum ex *cap. Ea noscitur. ex cap. Quod de his, & ex cap. Quamuis Deserent. Excomm.* etiam si iniuria fuerit enormis, cum hæc iura, vt iam diximus, absque distinctione loquantur. Hoc autem ex Panor. ad cit. cap. *Quamuis n. 2.* (quod etiam notant Angelus in cit. nu. 51. & Sylu. in *seq. casu 10.*) procedit quantumuis senex valeret quidem adhuc viribus (quæ in alijs citius, & in alijs tardius deficiunt) sed iudicio boni viri, præsertim Episcopi, periculo sè ratione ætatis tale iter aggredieretur. Quod etiam Syluester in eod. n. 3. casu 1. notat.

Vndecimus casus est (*Sodalis*) id est, cum Clerici sæculares viuunt collegialiter, sub eodem recto domitantes. & in eadem domo vescentes; hi enim si se iniucem percusserint, iniuriaque leuis vel mediocri fuerit, ab excommunicatione quam inde incurrant absolui possunt à suo Episcopo iuxta *cap. Quamuis De vita & honest. Cleric.* Vbi Panor. id notat & post ipsum Syluester in *seq. casu 11.*

Duodecimus est (*Lanitor*) id est, cum Lanitor prætextu sui officij percussit Clericum arcendo illum ab ingressu sanæ sibi commissæ: nam ab excommunicatione quam inde incurrit, potest absolui per Episcopum si iniuria fuerit leuis aut mediocri, non item si enormis: vt expressum est in cit. cap. Si verò primò Deserent. *Excomm.* Quod debet intelligi ex Glossa libidem (& annotat Syluester in sequenti casu 12.) etiam si talis percussio non esset fortuita sed à lanitore ipso intenta, factaque animo inferendi iniuriam. Id enim indicatur illis verbis eiusdem capituli malignatus Clericum læserit. Aque in eo differentia est inter Lanitorém & officialem laicum de quo in præced. casu sexto.

251. Decimustertius casus est (*adstrictus*) id est, cum is qui sui iuris non est, sed in alterius potestate, vt filius familias aut seruus percussit: talis enim potest ab hac excommunicatione absolui per Episcopum Diocesani iuxta *cap. Mulieres Deserent. Excomm.* vbi Glossa *verb. sui iuris.* vult istud locum habere tantum in filiis familias impuberibus: sed ea non videtur in eo sequenda; quia filij familias quatenus impuberes sunt, priuilegium istud habent per alia iura sub nomine puerorum, prout in casu 5. antea traditum est. Cum ergo in proposito cap. ipsum detur filij familias notò quodam nomine: nimirum prout sui iuris non sunt: ad eiusdem Capituli explanationem, non videtur distinguendum inter filios familias puberes & impuberes: sed absolute prout verba sonant esse de filiis familias intelligendum: sicut cum Panormit. intelligit Angel. *Excommunicatio quinto casu i. num. 54. & Syluest. absol. 4. num. 9. quest. 7.* Vbi rationem reddunt, quod licet filius exiens sub potestate patris, postquam est pubes, sit sui iuris quoad ea quæ ad personam suam spectant: qualia sunt Religio & Matrimonium, secundum D. Thomam 2. 2. *quest. 88. art. 8.* non est tamen quoad ea quæ concernunt gubernationem domesticam: ita vt nihil possit facere in quo expendat, aut subtrahat se à lucrando patri secundum suam conditionem; cui assistere & obedire commodaque patriæ potestatis exhibere tenetur, vt bene *ibid. num. 5.* ait Panormit. Itaque filius familias factus pubes, si nondum emancipatus, sed adhuc positus sub potestate patris, Sedem Apostolicam adire nequeat sine præiudicio & displicentia patris, non tenetur adire: sed per Episcopum Diocesani potest ab hac excommunicatione absolui iuxta priuilegium propositi cap. *Mulieres.* Etenim talis priuilegij ratio est, ius alienum; quale censetur ius patris in filium quam diu hic sub illius est potestate. Atque cessante tali præiudicio & displicentia, tenetur filius ipse familias Sedem Apostolicam adire, quem admodum expressit Nauarr. in *Enchir. cap. 27. num. 88.* Cæterum quia omnibus concessum est, vt ab Episcopo suo absolui possint, cum hæc excommunicatio incurra fuerit pro illata Clerico iniuria leui, de qua in se quenti casu decimosexto; certum est priuilegium istud locum habere, quando iniuria Clerico illata, mediocri fuerit: alioquin enim filij familias prout adhuc sunt alieni iuris, nihil speciale per idem priuilegium concederetur, quod alienum est à ra-

tionem. Immo locum etiam habere cum enormis fuerit iniuria, argumento est, quod ius non distinguit nec valet restrictione in eare quoad filios familias: sicut videtur quoad seruos in cap. Relatum De sententia excommunicata. vbi statuitur illos ad Sedem Apostolicam esse mittendos pro absolutione ab hac excommunicatione (nisi forte haec iniuria fuerit pro iniuria leui) exceptis duobus casibus: quorum alter est cum seruus percussit Clericum in fraudem domini sui; neque ut se subtraheret ab ipsius obsequio iturus Romam. Alter cum dominus non fuit in culpa, & ex absentia eiusdem serui sui graue damnum pateretur. Videri potest Syluest. loco citato. A iure autem ex eodem Syluestro in praeced. num. 3. casu 3. & Nauarr. in cis. num. 88. nomine serui hic non comprehenditur famulum liberum, sed tantum eum, qui est seruus conditionis: huncque si post absolutionem manu mittatur aut facultatem habeat a domino, tenet se praesentare Sedi Apostolicae iuxta cap. Eos De sententia excom. in. 6. Idemque iudicium est de filiofamilias postquam emancipatus est, nisi aliunde excusetur: vt v. g. quod iniuria fuerit leuis: vel quod in hanc excommunicationem incurrerit ante pubertatem iuxta ante dicta casu sexto.

253. Dubitatio vero est, Num hoc privilegium datum iis qui non sunt sui iuris, extendi etiam debeat ad maritum, & ad libertum, qui tenentur dare operam, ne vxor & patronus damnum accipiant in eo, quod iure illis debetur. Atque Angelus in eod. casu 1. num. 55. post Hostiensium censet extendi debere: quia tales perione non sunt sui iuris. Sylu. vero d. Absolutio 4. sub finem post Glossam & Panormit. ad cit. cap. Relatum, id negat: quia praecipuum mittendi percussorem Clerici ad Sedem Apostolicam pro absolutione ab excommunicatione generale est, a quo nemo excusatur nisi privilegiatus ex cap. Cuiusmodi & cap. Quamuis De sententia excommunicationis. At maritus & libertus non sunt in hac re privilegiati, nam essent maxime per cit. cap. Mulieres, eo quod similitudine quadam filiorumfamilias, & seruorum non sunt sui iuris. Verum vt Syluester in eod. verbo num. 3. casu 1. ex eodem Hostiensis habet, ius privilegii non extenditur ad simile ob idem rationis, sicut ius co. nune. Et causa esse potest, quod privilegium habeat vim ex voluntate sola concedentis.

254. Decimus quartus est (dubius) id est, vt Sylu. in eod. num. 3. casu 14. interpretatur; is de quo publica fama sparsum est, quod Clericum verberauerit. Talis enim iuxta cap. Cum defideres, de sententia excom. vitandus est, nisi ab eare ad arbitrium Episcopi se purgauerit, aut ad cautelam beneficium absolutionis contineatur ab eodem Episcopo.

Decimus quintus est (causa) id est, cum quis habet Canonici seu legitimum impedimentum propter quod Sedem Apostolicam aut Legatum ipsius adire nequit; talis enim si Clericum percussit, potest per Episcopum pro ratione absolui iuxta cap. De cetero & cap. Quod de his, & cap. Quamuis De sententia excommunicata. Cum autem impedimentum legitimum (vt recte monet Sylu. in sequenti casu 15.) dupliciter dici possint: quod est a lege expressum, tum quod est legi consonum, vel a lege tolerandum: hoc postiore modo sumitur in hoc loco (pior modo enim non venit in numerum cum aliis: sed eos omnes complectitur) ita vt sic illud, prout a Sylu. definitur, q. arbitrio boni viri aequale est vel minus aliquo expresso in lege. Rationabiliter enim (inquit ille) sicut in naturalibus, quando eadem est causa, idem quoque est effectus: ita in moralibus vbi est eadem ratio iuris, erit & idem ius. Sicut igitur impedimentum legitimum potest esse in eo qui damnatus est ad carcerem, vel ad exilium perpetuum, aut valde longum, sicut in eo qui denitur insanabili aut valde longa infirmitate. Item iuxta Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 90. in eo qui curam habet animarum, & iuste timet has ob absentiam suam notabile damnum accepturas: cui per Vicarium idoneam occurrere non possit: sicut & in eo qui familiam habet, cui Romam adiens providere non potest de necessariis.

255. Decimus sextus est (leuis iuris) id est, quando iniuria personalis facta Clerico, leuis est: tunc enim is, qui illam intulit, potest ab excommunicatione inde contracta absolui per suum Episcopum iuxta cap. Peruenit. De sententia excom. Quod quidem Capitulum esse hoc sensu accipiendum, recte ad illud Panormit. cuius sententiam sequuntur Angelus in dicto casu 15. Sylu. Absolutio 4. num. 3. casu 16. & Caiet. verbo Excom. cap. 10.

notat 6.) confirmat refutando id, quod Glossa ibidem voluit, ipsum continere tantum specialem indulgentiam seu commiſſionem: non autem ius commune. Id quod non esse ratio ai consentaneum probatur: tum quia non apparet cui Pontifex loquatur in ea Decretali, & cuius sit illud privilegium: tum quia interpretatio est amplectenda: & in dubio attendenda consuetudo, nec mutanda.

Postremus casus est (debilis) id est, cum quis membri alicuius vsu destitutus, nequit adire Sedem Apostolicam, vel alium privilegio illius communitum; talis enim si in hanc excommunicationem incurrerit, etiam quando iniuria grauis est, potest per Episcopum loci absolui iuxta cap. Ea noscitur, & cap. Quamuis De sententia excommunicata. Et ratio est, quod impedimentum eiusmodi sit perpetuum. In hoc autem genere hominum (vt post Panormit. ad illud cap. Ea noscitur. num. 2. nota Sylu. in sequenti casu 17.) sunt caeci, claudi, & alij simili modo membris ita impediti vt Sedem Apostolicam, eumque cui competit ipsos absolueret, adire non possint. Si enim quis altero tantum oculo orbis esset altero videns optime, aut ita parum claudicaret, vt pro nihilo reputandum foret, non gauderet hoc privilegio.

Observationes quaedam supra dictis addenda.

SECTIO III.

256. De hac absolutione quae per alium quam per S. Pontificem dari potest, restant quaedam obseruanda ex Nauarr. in Enchir. cap. 27. num. 90.

Primum est, vt ob impedimentum temporaneum possit quis absolui ab Episcopo, sufficere vt ipsum sit tanti temporis, quantum necessarium est a discessu ad appulum: id est, quantum ponendum est in peragendo itinere, quo ille distat a Papa aut ab alio a quo Papa auctoritate absoluentis est. Nam Ecclesia non censetur ei subtrahere privilegium, quando facit quod in se est; neque Ecclesia ipsa inde frustratur sua intentione, quia si talis impedimento cessante iter non arripit, recurrit in eandem excommunicationem per cap. Eos De sententia excommunicationis in. 6.

Secundum est, eum non gaudere privilegio quo possit per Episcopum absolui ab hac excommunicatione, qui licet ad Sedem Apostolicam ire nequeat, potest tamen legatum eius adire. Pro quo facit quod sub finem cap. Ea noscitur De sententia excommunicata praecipitur: vt talis sub lato impedimento ad Sedem Apostolicam vel eius legatum accedat, accepturus mandatum Apostolicum. Vnde sequitur quod vt Episcopus absolueret non debet, quando Papa adiri potest: ita nec debere cum adiri potest Legatus ipsius, munitus absoluenti potestate.

Tertium est, eum qui periculum impedimentum non potest adire Papam vel alium privilegio ipsius munitus, quantumvis possit ad eos pro absolutionemittere: ad id tamen non teneri: sed posse per Episcopum suum absolui. Ratio est, quia ius non obligat illum admittendum, sed solum ad eundem si possit; alioqui absolueretur per suum Episcopum.

257. Quartum est, si in superius memoratis casibus non daretur copia Episcopi, vel Episcopus ex nequitia nollet absolueret, non posse Parochum aut alium Sacerdotem (nisi forte ad hoc esse aliquo speciali privilegio Pontificis munitus) extra mortis articulum absolueret irretitum hac excommunicatione. Etsi enim contrarium visum est Innocentio ad cap. 1. De sententia Excom. cui assentuntur Angelus & Sylu. vt inque Absolutio tertio, ille num. 17. & hic sub finem, itaque Absolutio 4. num. quinto: nihilominus tamen fundamentum Nauarr. loco cit. vix patitur ab ipsius sententia discedere: neque quod haec absolutio ita sit seruanda S. Pontifici, vt nulli alij liceat eam impetiri sine ipsius privilegio, quod in iure solis Episcopis conceditur vt patet ex dictis: minime vero iis qui sunt Episcopi inferiores: velut Archidiaconi, Archiepiscopi vel Curati. Sed de tota eare documenta sequenda in praxi, trademus in sequenti libro octavo num. 79. & aliquot sequentibus. Interea illud obiter monendum est, de articulo mortis specialem rationem esse: vt si in eo ad Episcopum proprium recurri nequeat (vt nec ad Papam) a Curato proprio vel ab alio Confessario legitimo, & his deficientibus a quouis Sacerdote, possit haec absolutio dari, iuxta Concilii Trident. sess. 14. cap. 8.

258. Quintum est ex Angelo Excommunicatio 5. casu i. n. 39. & Sylva. Absolut. 4. num. sexto post Glossam ad cap. finale De offic. Ordinarij: eum cui facultas absolueandi cōfertur privilegio perpetuo ratione dignitatis, posse vices suas alteri committere iuxta idem cap. Ideoq; inferiorem Episcopo ex ipsius commissione posse absolueere ab hac excommunicatione in casibus in quibus eidem Episcopo talem absolutionem concedi habitum est antea. Quod illi addit pariter de inferiore Abbatis, vel alterius Prelati Religiosi, qui ei commiserit absolutionem pro casu (Regula) qui primus est antea propositorum.

259. Sextum est, quod Caiet. in verbo Excommunicatio cap. 10. sub finem Sylva. Absolut. 3. num. 16. Nauarr. cap. 27. num. 89. & alij passim admonent: antequam Episcopus absoluat in supra dictis casibus: eum qui absolueendus est; prius quantum potest debere non modo Clerico quem iniuria affecit, satisfacere iuxta cap. Porro & cap. Parochianos, & cap. Eanoscitur De sentent. excomm. sed etiam prius prestare iuramentum, quod cessante impedimento quo detinetur, se presentabit Apostolice Sedi: mandato ipsius pariturus iuxta cap. De cetero & cap. Quod de his & cap. Quamuis De sentent. excomm. Quod aduerte ita esse accipiendum, vt quoties impedimentum fuerit perpetuum, sicut est in mulieribus, senibus & nonnullis aliis, tale iuramentum exigi non debeat. Id quod loco cit. Sylva. annotat ex Innocentio ad memoriam cap. Quamuis, ex quo ipsum colligitur. Ratioque accedit, quia ridiculum esset tale iuramentum aut exigere, aut prestare, quandoquidem esset de eo quod fieri non potest. Adde nec exigi debere quoties casus occurrerit; in quo Episcopus absolueere potest, non quidem ratione impedimenti, sed ratione dignitatis Episcopalis: vt quando leuis est iniuria. Ratio patet, quia tunc absolutio conceditur Episcopo, non ob impedimentum ad eundem Sedem Apostolicam, sed in gratiam dignitatis Episcopalis. Quoquidem modo, cum in Conc. Trident. sess. 24. de reform. cap. 6. concedatur Episcopis ipsis vt in quibuscumque casibus occultis Sedi Apostolice referuatis, delinquentes quoscumque suos subditos in sua Diocesi absolueere possint; sit ea de causa vt Episcopus ipse in talibus casibus non teneatur ante absolutionem exigere à Penitente iuramentum, quod

260. fisset se S. Pontifici, mandatis ipsius pariturus. Idemque dicendum est pariter de eo qui à casibus referuatis absolueret ex privilegio, quale plerumque dari solet in Iubileis.

Postremum est sicut excommunicatus, de quo hactenus dictum est, potest ab Episcopo absolui, si legitimum impedimentum habeat ad eandem Sedem Apostolicam, aut ad ipsius legatum: ita etiam excommunicatum quacumque alia excommunicatione S. Pontifici referuata posse similiter ab Episcopo absolui, dum si nullum impedimento laborat; prius satisfacta parte læta quantum oportet, & prestito iuramento quod se presentabit ipsi S. Pontifici cum priuam poterit hoc ante Nauarr. initio citatum num. 90. Panormitanus notauit, ad cap. De cetero num. 1. De sentent. excomm. Et Syluester Absol. 4. num. 7. communem sententiam esse ait quæ videtur satis colligi ex cap. Eanoscitur & cap. Quod de his De sentent. excomm. & ex cap. Eos eod. tit. in 6. in quibus Papa loquitur indistinctè de excommunicatis qui Sedem Apostolicam, à qua absolueendi erant, adire nequeant; & ea de causa permittit Episcopis, ipsorum absolutionem. Accedit, quod præsumendum sit de pietate Apostolica, quod vbi par est ratio, pari benignitate & indulgentia in filios vti velit: nisi aliud significetur in referuatione excommunicationis: vt fit dicendo quod eà irretitus non possit per alium quam per Papam absolui, excepto mortis articulo. Ceterum quia meminimus aliquoties Legati Sedis Apostolice, non erit abs re obiter monere antequam finem faciamus: Legatum Papæ à latere, seu Legatum Cardinalem, posse ab excommunicatione eadem in Papæ referuata absolueere (quantumcumque iniuria enormis fuerit) quandiu extra almam Urbem est in sua legatione: siue excommunicati de ea sint pronuncia ad quam mittitur, siue extranei seu aliunde venientes, vt communem Doctorum sententiam esse notat Sylva. in verbo De legatis quæst. 12. p. r. cap. Ad eminentiam & cap. Quamuis De sentent. excomm. Alios Legatos vero iuxta cap. penult. De offic. Legati, id non ita posse: quia vradem cap. verbo Commissum Glossa notat, tantum possunt absolueere dum sunt intra terminos provincie sibi committæ: actantum eos qui sunt de ea ipsa Provincia. De qua re D. Anton. 3. parte tit. 24. cap. 1. sub finem.

FINIS.

LIBER SECVNDVS
DE PRVDENTIA, CVM QVA O-
PORTET CONFESSARIVM PROCEDERE IN
EXECVTIONE MVNERVM SACRI MI-
NISTERII SVI.

P R A E F A T I O.

CVM in iudicio fori penitentialis, vt ab initio diximus, non tam agatur vt Penitens puniatur, quam vt emendetur, & saluetur: iuxta illud Domini nostri Ioan. 2. Non misit Deus filium suum in mundum vt iudicet mundum, sed vt mundus saluetur per ipsum: Confessarius in illo exercendo, sustinet partes non modo iudicis, sed etiam Medici: sicut & peccata non modo sunt reatus, & delicta, sed etiam lethales morbi, gravissimæque vulnera animæ inflicta. Vnde vltra prius traditam in precedenti libro capite duodecimo & decimotertio, scientiam iudiciale, seu requisitam ad ferendam sententiam in foro Penitentiali, necessaria illi est medica: prout Nauarr. De Penit. distinct. 6. capite 1. §. Caueat. numer. 32. appellat, idem significans quod alij, cum dicunt præter scientiam speculatiuam, requiri in Confessario practicam: aut præter scientiam requiri prudentiam. De qua in cap. Omnibus vtriusque sexus, De peniten. & remiss. §. Sacerdos, sic dicitur Sacerdos autem sit discretus & cautus, vt more periti Medici superfundat vinum & oleum vulneribus sauciati: diligenter inquirens & peccatoris circumstantias, & peccati quibus prudenter intelligat quale debeat ei præbere consilium, & cuiusmodi remedium adhibere; diuersis experimentis utendo ad saluandum egrotum. Ex quibus verbis intelligere licet, eam, de qua agimus, siue scientiam medicinalam, siue scientiam practicam, siue prudentiam, generaliter consistere in indu-

stria,